

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

Vedtatt i fylkestinget 14. desember 2016

Utviklingsplan for Hordaland

Regional planstrategi 2016-2020

Føreord

Regional planstrategi 2016-2020 er ein overordna utviklingsplan for Hordaland fylke dei næraste fire åra. På grunnlag av omfattande medverknad frå hordalandssamfunnet har fylkestinget vedtatt eit langsiktig mål om at fylket skal vera berekraftig, attraktivt og nyskapande. Strategien er eit styringsverktøy for regional utvikling. Måla skal vidare konkretiserast og innarbeidast i planar og strategiar som er handlingsretta.

Kommunar, statlege regionale organ og organisasjonar har bidratt med oppdatert lokal- og fagkunnskap og med visjonar for utviklinga. Eit samla fylkesting og alle kommunane fekk også høve til ei verdifull felles arbeidsøkt for å meisla ut kursen vidare. I ei brei høyring kom det mange vitnesbyrd om at strategien treff hovudutfordringane no.

Strategien skal fylgjast opp ikkje berre i fylkeskommunen, men i kommunar og statlege organ. Kommunane har ei særleg viktig rolle i å bidra inn i komande planprosessar og innarbeida strategien og regionale planar i si eiga planlegging. Utan lagspel med kommunane blir det vanskeleg å setja tyngde bak ambisjonane for regional utvikling.

Når vi set kursen i same retning kan vi oppnå meir med dei samla ressursane i fylket. I åra som kjem vil vi få mange høve til lagspel og samarbeid, spleiselag og partnerskap for å gjennomføra prioriterte oppgåver.

Takk til alle som har vore med i prosessen og gjort strategien relevant og handlingsretta!

Bli med i eit felles løft for å gjennomføra ambisjonane for Hordaland og Vestlandet i åra som kjem!

Bergen, januar 2017

A handwritten signature in black ink that reads "Anne Gine Hestetun". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending to the right.

Anne Gine Hestetun
fylkesordførar

Innhald

FØREORD.....	3
INNLEIING OM PLANEN	6
1 LANGSIKTIG MÅL FOR HORDALAND.....	9
1.1 LANGSIKTIGE MÅL – EI UTDJUPING	11
1.2 EIN FELLES STRATEGI FOR UTVIKLING AV HORDALANDSSAMFUNNET	12
2 HOVUDMÅL MED STRATEGIAR, UTVIKLINGSRETNING OG PLANBEHOV	13
2.1 HØG SYSSELSETJING	14
Utfordringar og utviklingsretning	15
Regionale planar og temaplanar – nye, revisjon og vidareføring	17
2.2 EIT INKLUDERANDE SAMFUNN	18
Utfordringar og utviklingsretning	19
Regionale planar og temaplanar - nye, revisjon og vidareføring	22
2.3 KLIMA- OG MILJØVENLEG UTVIKLING	23
Utfordringar og utviklingsretning	24
Regionale planar og temaplanar – nye, revisjon og vidareføring	29
2.4 SAMARBEID I EIN STERK VESTLANDSREGION	31
Utfordringar og utviklingsretning.....	32
Regionale planar og temaplanar – nye, revisjon og vidareføring	34
3 REGIONAL PLANLEGGING 2016-2020	35
3.1 KORT OM REGIONAL PLANLEGGING	36
3.2 FØRINGAR FOR REGIONAL PLANLEGGING	36
3.3 PLANOPPGÅVER 2016-2020.....	41
VEDLEGG	43

Innleiing om planen

Hordaland fylkeskommune skal vera ein pådrivar for berekraftig samfunnsutvikling i fylket. Regional planlegging er ein reiskap for å sjå utvikling i heilskap, samordna sektorar og forvaltningsnivå og staka ut ein felles kurs. Regional planstrategi 2016-2020 fastset langsiktige mål for Hordaland fylke, prioriterer strategiar for dei næraste åra og kva regionale planar som skal utarbeidast, reviderast eller fortsatt gjelda dei komande fire åra.

Strategien er heimla i plan- og bygningslova § 7 -1. Fylkeskommunen, statlege organ og kommunar skal leggje den regionale planstrategien til grunn for det vidare planarbeidet i regionen. Såleis blir planstrategien ein felles plan for utvikling av Hordalandssamfunnet.

Organisering og medverknad

Regional planstrategi er ein utviklingsplan for Hordaland. Strategien er utarbeidd i samarbeid med viktige samfunnsaktørar i fylket. Arbeidet har vore organisert slik:

Styringsgruppe har vore fylkesutvalet. Styringsgruppa starta opp arbeidet i november 2015 og vedtok høyringsforslaget.

Samrådsgruppe blei oppretta av fylkesutvalet ved oppstart. Gruppa var samansett slik:

- Anne Gine Hestetun, fylkesordførar, leiar
- Mona Røsvik Strømme, medlem og gruppeleiar fylkesutvalet
- Emil Gadolin, leiar utval for opplæring og helse
- Beate Husa, leiar utval for kultur, idrett og regional utvikling
- Nils Bjørke, leiar utval for miljø og samferdsel
- Rune Fjeld, assisterande fylkesmann, Fylkesmannen i Hordaland
- Odd Harald Hovland, ordførar Bømlo kommune, representant for Sunnhordland

Fylkestinget. Foto: Stanley Hauge

Fra fylkestinget 9. mars. Foto: Bjarte Brask Eriksen

- Karstein Totland, ordfører Masfjorden kommune, representant for Nordhordland
- Jostein Ljones, ordfører Kvam kommune, representant for Hardanger
- Børge Haugetun, ordfører Øygarden kommune, representant for kommunane i Vest
- Atle Kvåle, ordfører Fusa kommune, representant for kommunane rundt Bergen
- Harald Schjelderup, byrådsleiar i Bergen, representant for Bergen kommune

Strategiarbeidet blei førebudd med eit samrådsmøte 4. september 2015 der ei rekkje fagmiljø og etatar var invitert. Møtet kom med innspel om kva utfordringar som er viktigast for Hordaland dei næraste åra.

I prosessen vidare har det vore halde tre møte i samrådsgruppa. Det har vore eit utvida samråd med alle kommunane, ei rekkje statlege organ, verksemder og organisasjonar som del av fylkestinget 8. og 9. mars 2016.

Det har vore konsultasjonsmøte med

- Regionalt næringsforum
- Regionrådssekretariata – kontaktutval

- Rådet for menneske med nedsett funksjonsevne (fylkessamling)
- Eldrerådet i Hordaland
- Det felles innvandrarrådet i Hordaland/kontaktutvalet mellom styresmakter og innvandarar/BIKS

Ungdommens fylkesting i Hordaland har gjennomført ei spørjeundersøking med ein digital framtidswerkstad.

Administrasjonen i fylkeskommunen med representantar for ulike avdelingar har bidratt i arbeidet med kunnskapsgrunnlag og utforming av strategien. Toppleiargruppa i fylkeskommunen har vore nytta som referansegruppe i arbeidet.

Informasjon og dokumentasjon

Hordaland fylkeskommune har utarbeidd følgjande grunnlagsdokument for arbeidet med strategien:

- Utfordringar for Hordaland - samling av innspel til strategiprosessen
- Utviklingstrekk i Hordaland - AUD-rapport nr. 2 -16
- Folkehelsa i Hordaland 2015 - ei kunnskapsoversikt

Kunnskapsoversikten over folkehelsa i Hordaland er utarbeidd som ein del av fylkeskommunens lovfesta ansvar for folkehelse. Rapporten er eit grunnlagsdokument for utarbeiding av planstrategien og er tatt omsyn til ved utforming av mål og strategiar. Hovudtilrådingar i rapporten kan lesast i eit kort samandrag i vedlegg til denne planstrategien.

Nasjonale forventningar til kommunal og regional planlegging blei vedtatt ved kongeleg resolusjon 12. juni 2015 og inneheld tre hovudpunkt: Gode og effektive planprosessar, Berekraftig areal- og samfunnsutvikling og Attraktive og klimavennlege by- og tettstadsområde. Fylkesmannen i

Hordaland har gitt si vurdering av prioriterte temaområde og planar i brev av 11. august 2015, og tilrådingane er vektlagt i arbeidet

Det er sendt ut informasjonsskriv om arbeidet til relevante instansar og oppretta eiga nettside med laupande oppdatering på www.hordaland.no/regionalplanstrategi.

Høyringa starta 1. juni og høyringsfristen var 15. september. Det kom inn 34 fråsegner som er samla og kommentert i ein eigen høyringsrapport. Forslaget til planstrategi er endra som fylgje av høyringa, men langsiktige mål, hovudmål og strategiar står fast.

Utsikt fra Møsnuken i Os, mot Folgefonna. Foto: Tormod Sandtorv, CC license.

1 Langsiktig mål for Hordaland

Langsiktig mål:

Hordaland skal vera berekraftig, attraktivt og nyskapande

Hovudmål:

Hordaland skal ha:

- Høg sysselsetjing
- Eit inkluderande samfunn
- Ei klima- og miljøvenleg utvikling
- Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion

Langsiktige mål har ein tidshorisont ut over 2020. Dei langsiktige måla er ein referansebakgrunn for å vurdere kva utfordringar fylket står framfor både på kort og lang sikt. Hovudmåla er forma ut i frå den aktuelle situasjonen nett no og kva fylket i perioden 2016-2020 skal ha fokus på for å oppnå dei meir langsiktige måla. Dei langsiktige måla blir utdjupe i kap. 1.1, medan hovudmåla er nærare konkretisert i kap. 2.

Langenuen. Foto: Stanley Hauge

1.1 LANGSIKTIGE MÅL – EI UTDJUPING

Berekraftig regional utvikling

Berekraftig utvikling er eit vidt omgrep. I denne planstrategien vil det seie at planlegging og forvaltning regionalt må finna løysingar som sikrar ein langsiktig balanse mellom

- Økonomisk utvikling
- Sosial og kulturell utvikling
- Miljøtilstand

Med økonomisk berekraft meinast eit konkurransedyktig og mangfaldig næringsliv og ein effektiv offentleg sektor som tåler endringar i rammevilkår. Ei balansert utvikling legg til rette for at alle innbyggjarar kan ha høg livskvalitet med deltaking i arbeids- og samfunnsliv og kan nytta offentlege tenester tilpassa ulike behov og funksjonsnivå. Den samla aktiviteten i Hordaland må ta omsyn til økologisk balanse regionalt og globalt og langsiktig forvaltning av ikkje-fornybare ressursar.

Attraktivt fylke

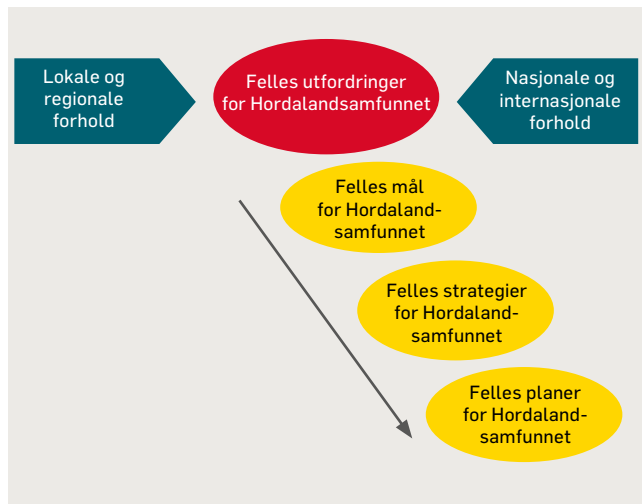
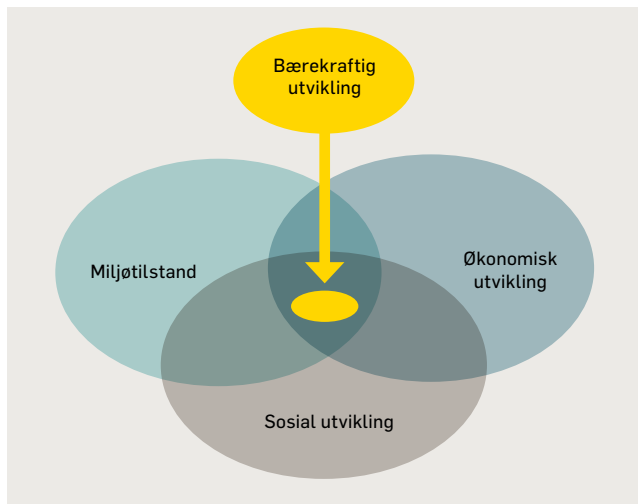
For at Hordaland skal vera eit attraktivt fylke å bu i må det tilby bustadområde med høg kvalitet. Fylket må ha gode vilkår for etablering av nye verksemder med interessante arbeidsplassar. Fylket må også ha trivelege studentmiljø, og turistar og andre på mellombels opphald må kjenna seg velkomne.

Nyskapande fylke

Aktiviteten i fylket skal vera prega av kontinuerleg nyskaping i form av nye arbeidsmåtar eller nye produkt. Forsking, innovasjon og utvikling må vera tett knytt til offentleg sektor og næringslivet.

Marknad på Halsnøy. Foto: Magne Sandnes

1.2 EIN FELLES STRATEGI FOR UTVIKLING AV HORDALANDSSAMFUNNET

Dialog om felles mål for samfunnsutvikling

Hordaland fylkeskommunen har ei sentral leiarrolle i samfunnsutviklinga i Hordaland. Regional planlegging er ein reiskap for å fylla den rolla. Gjennom regional planlegging kan ein samordna sektorar og forvaltningsnivå og i fellesskap prioritera utfordringar som krev felles innsats.

Rallarvegen, Ulvik. Foto: Einar Grieg

I Regional planstrategi 2016 -2020 stakar fylkestinget ut kursen for Hordaland dei næraste åra. Strategien byggjer på ei mobilisering av sentrale samfunnsaktørar i Hordaland; stat, kommune, verksemder og organisasjonar gjennom ulike møteplassar og samråd. I denne planstrategien er det lagt vekt på å utvikle felles mål. Ved å sameinast om utfordringar, mål og strategiar vil Hordaland kunne få større måloppnåing gjennom synergieffektar og betre ressursutnytting.

Frå plan til handling

Regional planlegging har langsiktig karakter. Oppfølgingsarbeidet til planstrategien er avhengig av fortsatt innsats frå offentlege så vel som private organ. Gjensidig forpliktande regionale planar med offensive og realistiske handlingsprogram, bindande retningsliner for arealbruk, utviklingsavtaler og partnerskap skal sikre gjennomføring av strategien på lang sikt. Revisjon av handlingsprogram, strategiar og større samarbeidsprosjekt vil fremja resultat av planstrategien innan ein kortare tidshorisont.

Ambisjonane må samsvara med ressursane tilgjengeleg for gjennomføring. I denne planstrategien er det lagt vekt på å sikre gjennomføring av vedtatte planar og begrensa talet på nye planar.

Dagleg forvaltning skal påverkast av mål og strategiar i regional planstrategi og skal gje enda raskare endringstakt der det er relevant.

Regional planstrategi er også ein felles plan for statlege organ og kommunar i fylket. Kommunar og statlege organ blir invitert til å delta i fylkeskommunens vidare plan- og oppfølgingsarbeid. Like viktig er det at statlege organ og kommunar fremjar mål og strategiar som dreg i same retning innafør eige ansvarsområde.

Foto: Magne Sandnes

2 Hovudmål med strategiar, utviklingsretning og planbehov

2.1 HØG SYSSELSETJING

Strategiar:

1. Auke nyetablering og framtidsretta verdiskaping i næringslivet
2. Betre samhandlinga innan utdanningssektoren og mellom utdanningssektoren og regionalt arbeidsliv
3. Auke forskning som verktøy for marknadsretta innovasjonar i arbeids- og næringsliv

Foto: Business Region Bergen

UTFORDRINGAR OG UTVIKLINGSRETNING

Utnytta kompetansen i oljesektoren

Eit oljesmurt næringsliv har dei siste åra ført til høg sysselsetjing, mangel på arbeidskraft og stor arbeidsinnvandring til Hordaland. No går fylket inn i ein periode med svingande oljeprisar og lågare aktivitet i oljesektoren. Olje- og gassektoren vil framleis vera viktig for fylket, men redusert aktivitet har auka behovet for å utvikla nye arbeidsplassar i andre næringar og bransjar. Omstillinga må ta omsyn til behovet for å frigjera seg frå for sterk oljeavhengigheit i framtida, men samstundes utnytta den høge kompetansen som er bygd opp rundt denne sektoren.

Inkluderande arbeidsliv

Arbeidslivet er ein svært viktig integreringsarena. Høg sysselsetjing vil gjera det lettare å integrera grupper som elles har vanskar med å få jobb. Det er trong for ekstra innsats for å få sysselsett flykningar og andre med særlege behov for tilrettelegging.

Offentlege kompetansearbeidsplassar

Offentlege kompetansearbeidsplassar skapar mangfald og attraktivitet i utvikling av senter og gir viktige tilskot til arbeidsplassar. Det bør arbeidast for å lokalisere fleire statlege arbeidsplassar til Hordaland.

Ta i bruk ny teknologi

Behovet for omstilling på grunn av endringar i oljesektoren kjem i tillegg til fylgjene av den teknologiske utviklinga – den tredje industrielle revolusjon. Utviklinga er kjenneteikna av automatisering, digitalisering, robotisering og såkalla smarte produkt. Ny teknologi som kan gje grunnlag for omstilling av næringar eller nye næringar bør tas i bruk i eit samspel med eksisterande næringsretta kunnskap.

Grøn konkurransekraft

Næringslivet vil tena på å ta høgde for framtidige strengare krav til lågt klimagassutslepp og minimal miljøpåverknad. Utfasing av bruk av fossil energi og energieffektivisering er del av dette. Utvikling av sirkeløkonomi er eit satsingsområde innan EU som bør fylgjast opp. Bioøkonomi og grøn økonomi er ein retning som bør definerast nærare og konkretiserast for Hordaland. Innovasjon og produktutvikling innan miljøfeltet er framtidsretta. Utnytting av vasskraft og el-energi er naturleg i dette fylket. Batteriteknologi og satsing på hydrogenfylket står opp under fylket sine naturgevegne fordelar.

Miljøvenleg transport

Transporttilhøva påverkar lønsemda i næringslivet. Ein effektiv og miljøvenleg transport og eit godt vedlikehalde fylkes- og riksvegnett fremjar konkurransekrafta. Verksemdar må leggja til rette for miljøvenleg transport både av varetraumar og tilsette. Flesland flyplass må ha ein naturleg plass i transportsystemet.

Betra samspelet innan utdanningssektoren og mellom utdanning og arbeidsliv

Samspelet mellom arbeidslivet og utdanningssystemet på alle nivå må bli betre. Samspelet internt i utdanningssektoren mellom utdanningsnivå og mellom institusjonar bør også bli betre. Dynamikken i arbeidslivet må attspeglast i utdanningssystemet, og i særleg grad den vidaregåande skulen. Behovet for framtidig arbeidskraft innan helse- og omsorgssektoren grunna aukande tal eldre må sikrast.

Frå ressursøkonomi til kunnskapsøkonomi

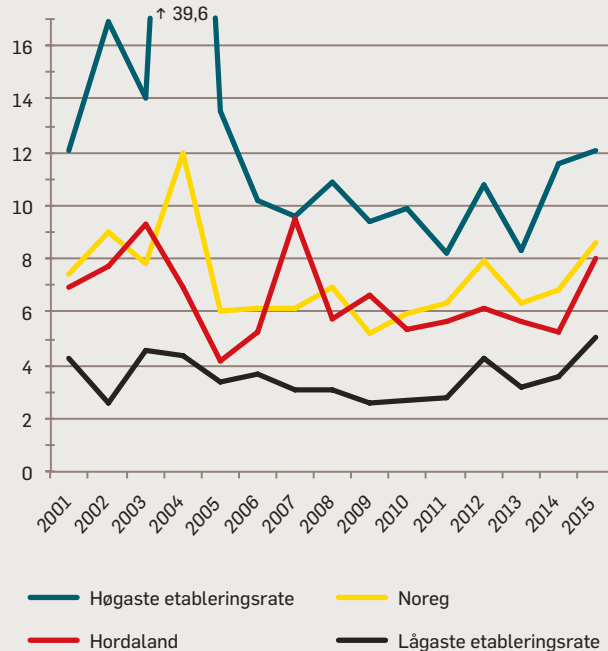
Føresetnadane for å kunne gå frå ein ressursøkonomi til ein kunnskapsøkonomi ligg godt til rette i Hordaland fylke som har eit høgt utdanningsnivå, verdifull spisskompetanse og tunge forskingsmiljø på internasjonalt nivå. Dette er fortrinn i konkurransen med lågkostland. Kva som vil vera framtidens næringsliv er ingen gitt å svara sikkert på. Fylket bør utnytta verktøy for heile tida å vera oppdatert på utviklingstrekk som vedkjem framtidig næringsverksemd.

Entreprenørskap må bli eit kjenneteikn ved næringslivet i Hordaland. Nyetableringstakten og marknadsretta produktutvikling må aukast. Vekstorienterte grunderar må vera spydspissar for omstilling. Etablering av lønsame arbeidsplassar i privat sektor er framtidretta.

Fylket sine sterke klynger innan marin-, maritim- og energi-sektor må utnyttast, men må balanserast med behovet for fleire bein å stå på som opplevingsøkonomi, kultur, reiseliv og mediebransjen. Ei ny «grøn klynge» kan også vera aktuelt. Den marine og havretta klynga er særleg godt utvikla i Hordaland. Kultur næringer blir peikt på som framtidretta

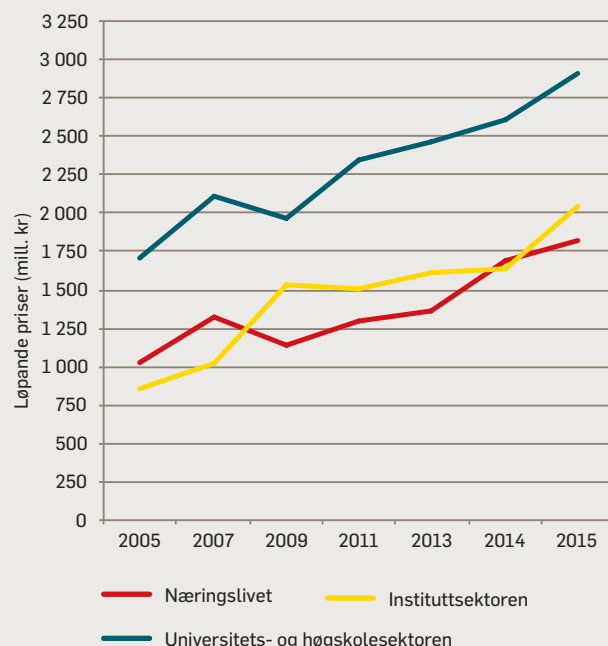
Marknadsretta forskning

Satsing på forskning og utvikling innan felt som kan skapa nye produkt med potensiale for sysselsetjing i privat sektor eller auka produktiviteten i offentlig sektor er naudsynt. Forsking og utvikling innan privat sektor med sikte på å betre flyten frå produktide til marknad må styrkast. Framvekst av nye næringer tek tid og det må skje gjennom kopling av forskning og meir praktisk basert kompetanse. Omsorgsteknologi og helse, inkludert tannhelse, er felt som bør utviklast.

FIGUR 2.1.1
Etableringsrate, definert som tal sysselsette i nyetablerte føretak (med tilsette) per 1 000 i arbeidsstyrka (sysselsette, sjølvstendige og registrert arbeidslause). 2001-2015.

Kjelde: Eigne utrekningar basert på SSB, Statistikkbanken og PANDA.

FIGUR 2.1.2
FoU-utgifter i Hordaland etter sektor i perioden 2005-2015.

Kjelde: NIFU

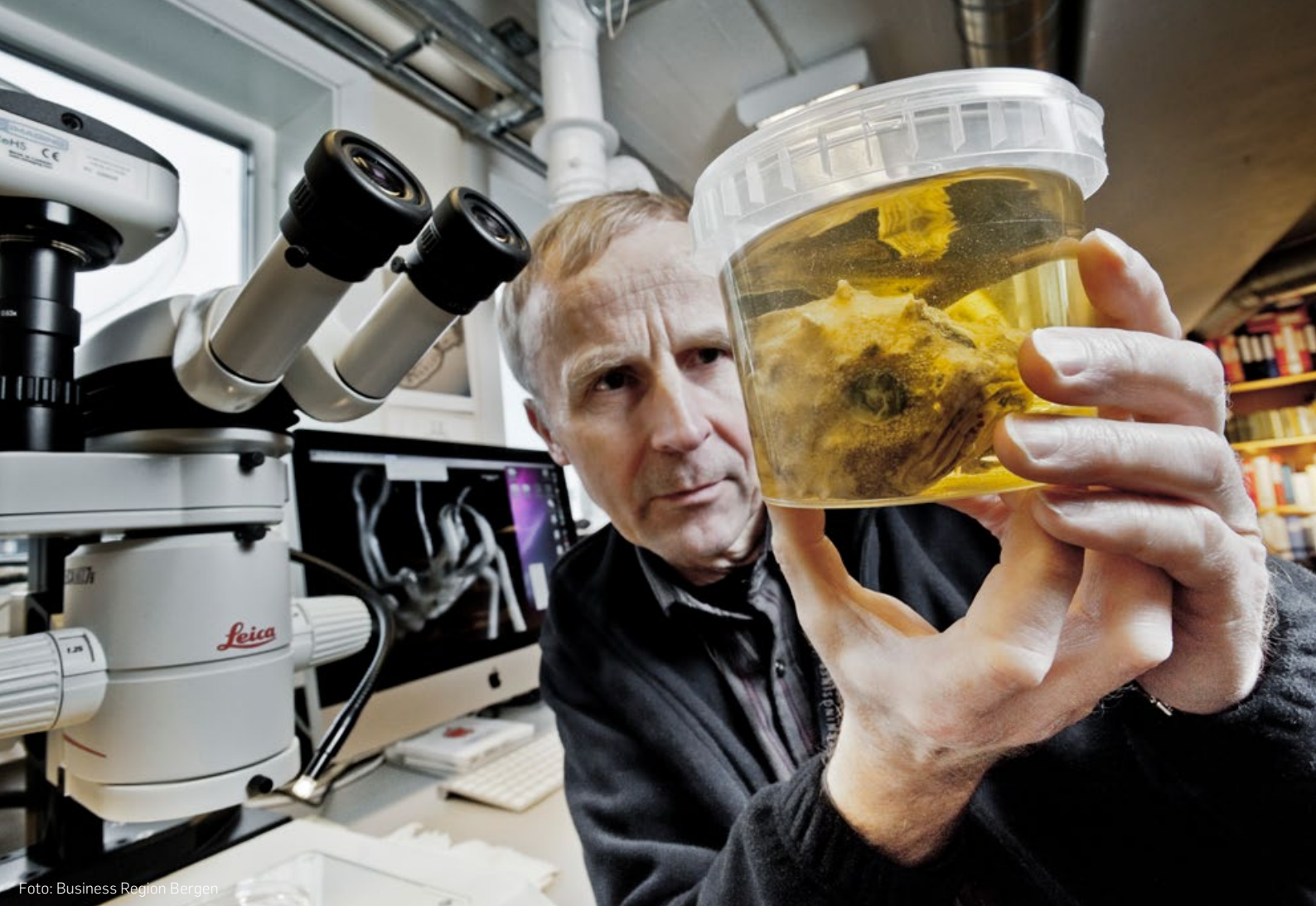

Foto: Business Region Bergen

REGIONALE PLANAR OG TEMAPLANAR – NYE, REVISJON OG VIDAREFØRING

Revisjon av regional næringsplan

Utfordringane og strategiane innan målsetjinga høg sysselsetjing kan fylgjast opp i revisjon av regional næringsplan og handlingsprogram til denne. Planen bør byggje på analysar av framtidig utviklingstrekk for næringslivet og vurdere behovet for satsing på ulike klynger. Ulike delstrategiar til dømes innan reiseliv, landbruk og mat kan forankrast eller innarbeidast i regional næringsplan for å gje best mogeleg samla effekt. Felt der det er naturleg å samhandle på Vestlandet bør koma fram av planen. Likeeins trongen for å differensiere mellom indre strøk, kysten og Bergensområdet. Utfordringane som er karakteristiske for Indre Hordaland bør integrerast i planen. Næringsplanen bør

omhandle trongen for areal- og naturressursar, men ikkje gje retningslinjer for areal- og naturressursforvaltning.

Regional plan for utdanning og arbeidskraft

Målsetjinga om tett kopling mellom arbeidslivet og utdanningssystemet kan fangast opp gjennom det pågåande arbeidet med regional plan for kompetanse og arbeidskraft. Det blir viktig at denne planen etablerer handlingsplanar for varige ordningar med kontakt mellom arbeidslivet og utdanningssystemet. Planen er venta vedtatt i 2017.

Revisjon av forskingsstrategi for Hordaland

Behovet for forskning og utviklingsarbeid som kan skape nye produkt for kommersialisering og som gjer sysselsetjing, kan fangast opp av forskingsstrategi for Hordaland og spelast vidare inn til bestillinga til regionalt forskingsfond. Innovasjon som kan auke produktiviteten innan helse og omsorgsfeltet er spesielt relevant.

2.2 EIT INKLUDERANDE SAMFUNN

Strategiar:

1. Betre trivsel og kvalitet i grunnskule og vidaregåande skule for å auke gjennomføringa
2. Styrke inkludering gjennom frivillige organisasjonar i nærmiljø
3. Utvikle meir attraktive og funksjonelle regionale senter

UTFORDRINGAR OG UTVIKLINGSRETNING

Aktive hordalendingar

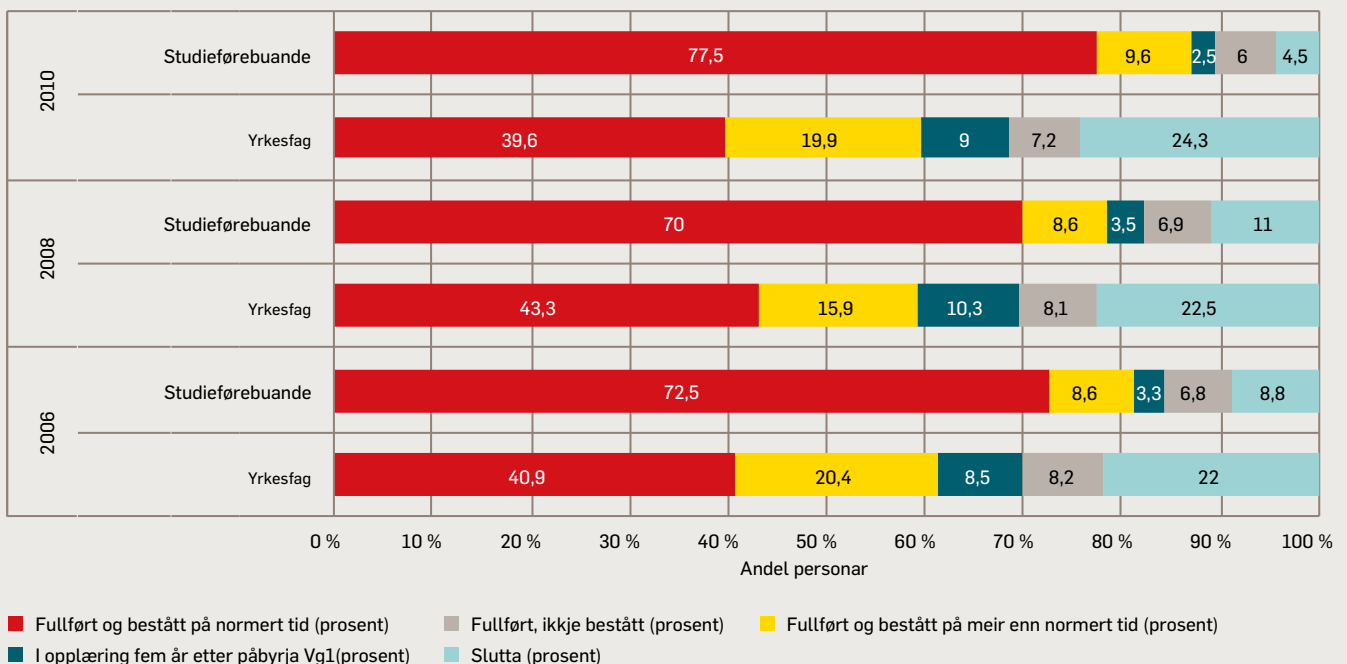
Eit berekraftig samfunn er inkluderande og kjenneteikna av at alle kan delta og vera aktive. Innbyggjarane tar ansvar for fellesskapet og kan dra nytte av fellesgodene. Eit nærmiljø med låge tersklar – fysiske og mentale - aukar mogelegheitene og viljen til deltaking. Ein god barndom og ei god ungdomstid legg grunnlaget for eit godt vaksenliv.

Den viktigaste arenaen for inkludering er arbeidslivet. Gjennom å leggje til rette for eit arbeidsliv som er inkluderande, helsefremjande og med korte pendlarvegar, kan terskelen for deltaking gjerast lågare. Målet om høg sysselsetjing inneber også at grupper med tradisjonelt svakare band til arbeidslivet oftare er i arbeid. Sysselsetjing er omtalt i Kap 2.1

Gjennomført vidaregåande opplæring

Utdanning som kvalifiserer for jobb er ein grunnleggjande føresetnad for inkludering. Grunnlaget for utdanningslauget startar alt i barnehagen og går gjennom grunnskulen og vidaregåande skule. Dette kan sjåast på som ei samanhengande lenkje som er avhengig av kvalitet i alle ledda. I Hordaland er det avdekt forbettingspotensiale i alle ledda. Kompetansen i barneahagane kan bli betre. Trivsel og resultat i grunnskulen kan bli betre og gjennomføring i vidaregåande skule kan bli betre. Samspelet mellom dei ulike nivå må også betrast, overgang frå grunnskule til vidaregåande skule er spesielt sårbar. Innvandrardom har særlege utfordringar i møte med norsk utdanningssystem.

Kvaliteten i skulen er ikkje berre eit spørsmål om ein oppnår kompetansemåla i læreplanen. Kvalitet handlar og om trivsel og meistring og kan dermed også omfatta elevane si psykiske og fysiske helse. God psykisk helse hos ungdom er eit område som bør satsast meir på. Samhandling mellom offentlege tenester innafor skulen og eksterne utanfor skulen, må bli betre.

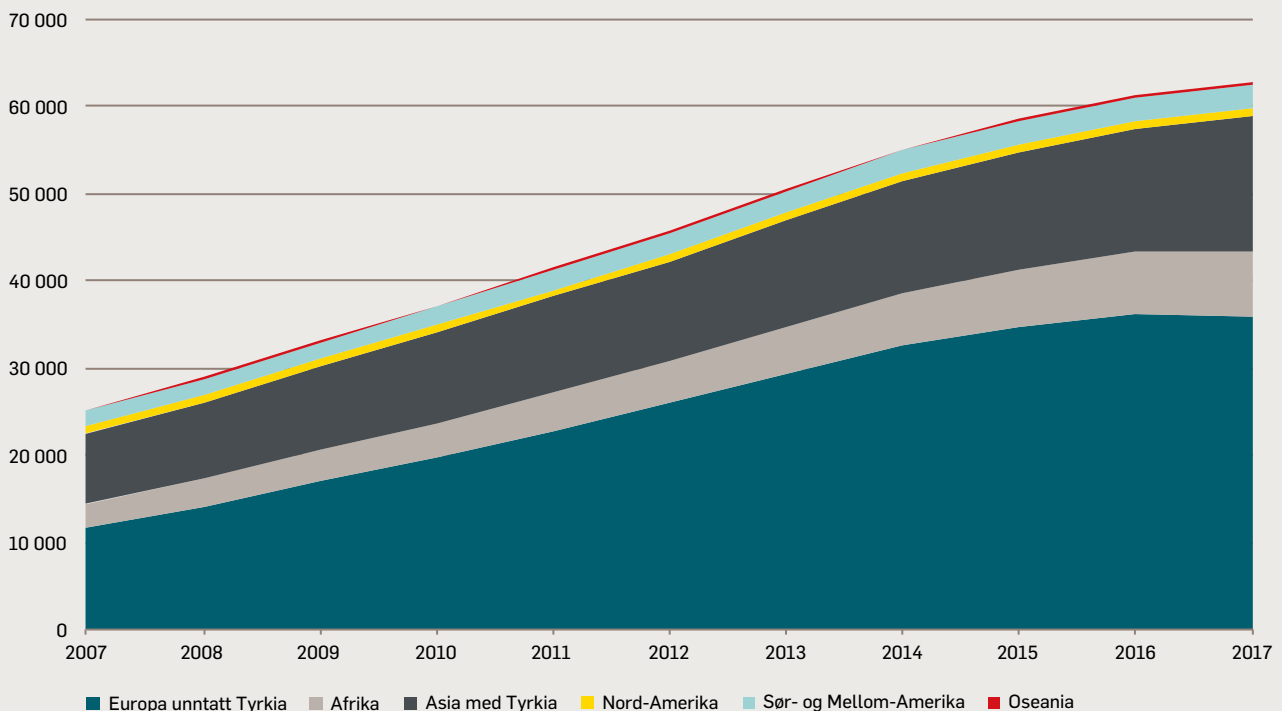

FIGUR 2.2.1 Gjennomføring i vidaregåande skule i Hordaland. 2006, 2008 og 2010-kullet.

Dialog, kontakt og betre nettverk

Organiserte og uorganiserte aktivitetar i nærmiljøet er viktige for å utvikle og styrke sosiale relasjonar, og for å gje verdifulle og helsefremjande opplevingar for menneske i alle aldrar. For nokre menneske er barrierane mot å bli inkludert spesielt høge. Det gjeld personar med låg inntekt og nedsett funksjonsevne og dei som står utanfor arbeidslivet, som arbeidslause, heimeverande eller pensjonistar. For innvandrarar frå andre og til dels framande kulturar er inkludering svært viktig for å formidle verdiane i samfunnet og samstundes krevjande, nettopp grunna språk og kultur. Det gjeld anten bakgrunnen er arbeidsinnvandring, familiegjenforeining eller busetjing av flykningar. Einslege mindreårige flykningar har spesielt store utfordringar.

I tillegg til hovudføresetnader om arbeid og utdanning, vil fritidsaktivitet i nærmiljøet vera ei god og kompletterande kontaktskapande muligheit. Frivillige organisasjonar kan spela ei spesielt viktig rolle for grupper som ikkje deltek på andre arenaer. Samarbeid med profesjonelle kulturarbeidarar og offentleg støtte til frivillig arbeid for å inkludera lite aktive grupper gjennom lågterskeltilbod i nærmiljøet skal prioriterast.

FIGUR 2.2.2 Innvandring til Hordaland i perioden 2006-2017, etter verdensdel.

Kjelde: SSB Statistikkbanken

Vangsgata på Voss. Foto: Magne Sandnes

Utvikle møteplassar i lokalmiljø

Alle bur vi i eit lokalmiljø, og rundt 80% bur no i det som karakteriserast som ein tettstad. Lokalmiljøet bør vera ein god inkluderingsarena der menneske i alle aldrar og på ulike funksjonsnivå kan møtast spontant og uformelt. Kompakt utbygging konsentrert om senter og varierte bustader med vekt på leiligheiter legg til rette for at nærmiljø kan fremja integrasjon. Kort avstand mellom bustad og rekreasjonsområde, tenester, handel og kollektivtilbod sikrar muligheiter for møteplassar for alle. I tettstadane bør nye bustader i hovudsak ha livsløpsstandard og sentrale

fellesområde skal ha universell utforming. Kollektivtransport må vera tilgjengeleg for alle og universelt utforma, men også gange og sykling må stimulerast fordi det gir potensiale for møte. Nærfriluftsområde er viktige møteplassar og må sikrast i lokale planar.

Regionsentera i fylket slik dei går fram av regional plan for attraktive senter er vekstområde og har ein særleg viktig funksjon i å tilfredsstilla desse behova. Kommunane sin senterstruktur, med funksjonelle kommunesenter og lokalsenter, må stø opp under og samverka med den regionale strukturen.

REGIONALE PLANAR OG TEMAPLANAR - NYE, REVISJON OG VIDAREFØRING

Prosjekt og tiltak for kvalitet i oppvekst

Kvalitetsutfordringa i utdanningssystemet frå barnehage til vidaregåande skule er ikkje omfatta av ein felles plan i dag. Det er alt vedtatt ein sektorplan for pedagogisk arbeid i den vidaregåande skulen, men elles er dette eit felt som er delvis styrt av nasjonale standardar og strategiar og av kommunane sine eigne sektorplanar. Fylkeskommunen har fleire prosjekt i regi av Opplæringsavdelinga som vedkjem kvalitet i opplæringa. Det er behov for å sjå dette feltet samla. I denne planperioden er det trong for å styrke eksisterande planar når det gjeld gjennomføring av tiltak som oppfyller intensjonane i regional planstrategi. Fylkeskommunen initierer no eit forskings- og tiltaksprosjekt for å auke gjennomføringsgraden i vidaregåande skule. Det er behov for ein forstudie som vurderer svakheitene på oppvekstområdet og trongen for ein samordnande regional plan i neste strategiperiode.

Handlingsplan for inkludering, likestilling og likeverd

Det er under arbeid ein temaplan for inkludering, likestilling og likeverd som også omfattar fylkeskommunens tenester. Vidaregåande skule er spesielt viktig i den samanheng. Planen vil bli ferdig i 2017.

Gjennomføring av regional plan for folkehelse

Målsetninga om eit meir inkluderande samfunn går som ein raud tråd gjennom regional plan for folkehelse i alle dei fem målområda til planen. Her inngår meir helsefremjande samfunnsplanlegging, auka medverknad, universell utforming, gode og trygge lokalsamfunn og gode nærmiljø og bustader. Oppvekst, læring, arbeid og fritid er òg prioriterte område. For å lukkast med målsetningane i planen, blir det viktig å trekke planen og handlingsprogrammet inn i dei relevante sektorområda.

Gjennomføring av regional plan for kultur

Inkluderingsarbeid i fritid og frivillig arbeid kan fangast opp av gjeldande regional plan for kultur og leggast til grunn for revisjon av handlingsprogram og retningsliner for tilskotsordningar. Prioritering av tiltak og ordningar som kjem lite aktive grupper til gode må sikrast.

Gjennomføring av regional plan for attraktive senter

Utvikling av attraktive senter er fanga opp i regional plan for attraktive senter og det må setjast fullt trykk på gjennomføring i tilknytning til planen. Transport med særleg vekt på kollektivtransport, sykkel og gange er eit viktig temaområde for utvikling av regionale senter og kan også vurderast i regional transportplan. Tiltak som er retta mot lokalsamfunn i regional plan for folkehelse er relevant å styrke. Både skulebruksplanen og tannhelseplanen bidrar til å styrke regionale senter. Regional kulturplan og regional næringsplan har også tiltak retta mot senterutvikling.

2.3 KLIMA- OG MILJØVENLEG UTVIKLING

Strategiar:

1. Redusera klimagassutslepp og anna luftforureining frå transportsektoren og energiforsyning i bygningar
2. Styrke samordning av areal- og transportplanlegging i Bergensområdet
3. Tydelegare planstyrt og meir langsiktig og balansert forvaltning av areal, natur- og kulturminneressursar

Ladestasjon på Danmarks plass. Foto: Bjarte Brask Eriksen

UTFORDRINGAR OG UTVIKLINGSRETNING

Mindre klimagassutslepp og luftforureining

Miljøutfordringane grunna forureinande utslepp til luft femnar om alt frå lokal luftkvalitet til globale klimaendringar med omfattande utfordringar for verdssamfunnet. Folkerettsleg forpliktande avtalar forhandla fram i Paris 2015 i regi av FN bind Norge til å arbeide mot ei klimanøytral verd etter 2050 for å oppnå at ei global oppvarming held seg godt under 2 grader, helst under 1,5. Ambisjonsnivået er auka.

Hordaland er det fylket som slepp ut mest klimagassar av alle fylka i Norge. Årsaka er eit stort innslag av oljerelatert industri. Pådrivararbeid for å gjera denne meir miljøvenleg må vera ein del av klimaarbeidet i Hordaland. Eit meir klima- og miljøvenleg næringsliv er eit satsingsområde som er omtalt under kapittel 2.1 om høg sysselsetjing.

Utanom industrien er det transportsektoren og energiforsyning til privat og offentleg verksemd som har størst klimagassutslepp i Hordaland. Utsleppa er aukande. Utslepp av klimagassar skal i fylgje regionale mål reduserast med 22% innan 2020 i høve til 1991. Energibehovet skal i størst mogeleg grad dekkjast av fornybare energikjelder utan tap av biologisk mangfald. Lågutsleppsamfunnet skal byggjast.

Luftkvaliteten i Bergensdalen er til tider svært dårleg og overskrider nasjonale mål på kalde vinterdagar med inverisjon. Hovudkjelda er trafikken, men også energiforsyning til bustader og industri. Arbeidet med overgang til null-utsleppshus må styrkast parallelt med å gjera eksisterande bygningsmasse meir miljøvenleg.

Redusera transportbehovet

Samordna areal- og transportplanlegging vil bidra til å redusera transportbehovet fram i tid. Fortetting langs stamlinjer for kollektivtransport og tilrettelegging for gåande og syklande er sentralt. Bymiljøavtale og byutviklingsavtale blir viktige verkemiddel for å fylgja opp satsingane i Bergensområdet i eit partnerskap mellom kommunane, fylkeskommunen og statlege organ. Bruk av såkalla intelligente transportsystem kan også bidra til å redusera transportbehovet.

Styrke konkurransekrafta til miljøvenlege transportformer

Det er eit regionalt mål om nullvekst i personbiltransporten i Bergensområdet. Veksten i transport skal skje med miljøvenlege transportformer. Satsing på kollektivtransport er hovudstrategi for å nå målet om nullvekst. Sykkell og gange er i tillegg eit satsingsområde der senterutvikling og helseeffekten også må vektleggjast.

I tillegg til målet om nullvekst er det eit mål om å redusera utslepp frå transportsektoren. Tilrettelegging for vidare bruk av elteknologi og utvikling av hydrogen som energikjelde er sentrale tiltak.

Overgang av godstransport frå land til sjø er naturleg i ein landsdel der sjøtransport er omfattande og i sterk vekst. Miljøteknologi må også takast i bruk i drift av snøggåttilbodet og annan skipsfart. Bergensbanen har også eit potensiale for å auka miljøvenleg transport både for persontransport og gods som må utnyttast gjennom målretta satsing langs strekninga Arna-Voss.

Oppretthalde høgt biologisk mangfald

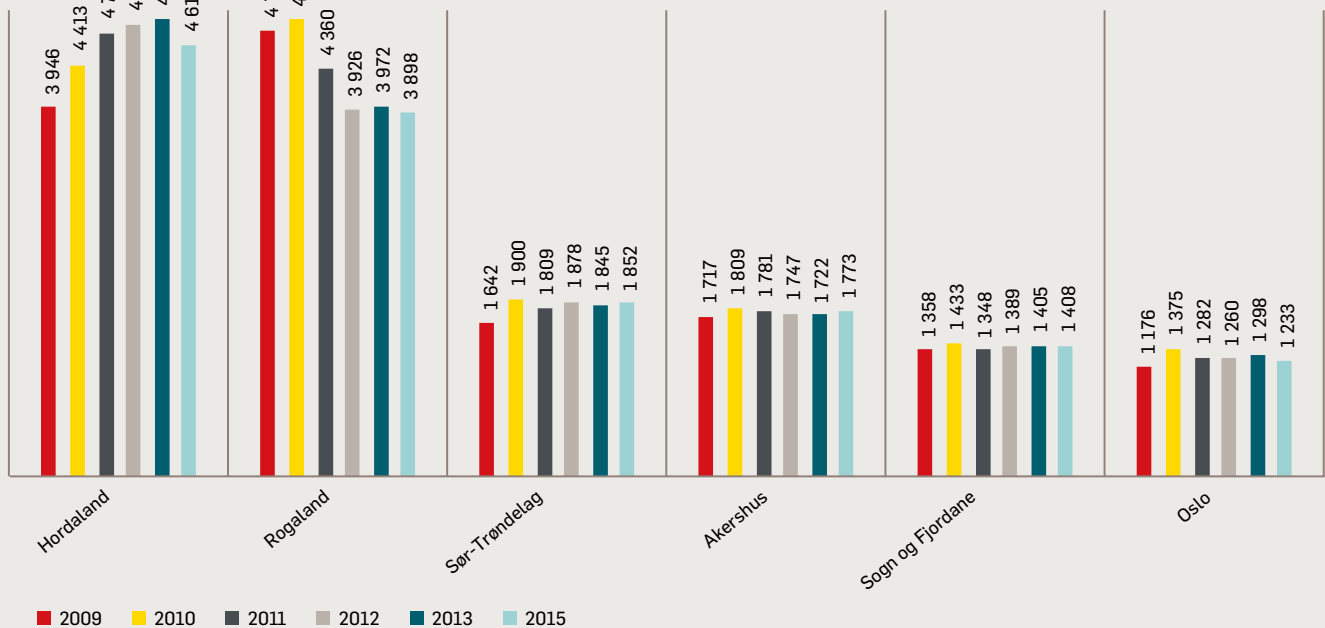
Biologisk mangfald er stort i fylket og bør vernast om med grunngeving ikkje berre ut i frå økologisk synsvinkel, men også som ein opplevingsverdi og næringsverdi. Nokre artar og biotopar er sårbare eller truga. Villreinstamma er døme på ein art der fylket også har eit internasjonalt ansvar for vern. Forureining av vassdrag og fjordar er døme på truslar mot biologisk mangfald som må motverkast. Laksefjordar og -elvar er særleg verneverdige.

Vern om regionale og nasjonale landskap og kulturmiljø

Fylket husar store regionale og nasjonale verdiar innan landskap og kulturmiljø, nokre med internasjonal status innafor UNESCO-klassifisering. Kulturminnekategoriar der Hordaland merkar seg ut skal gis særskild merksemd. Viktige kulturminne, kulturmiljø og kulturlandskap med deira eigenart og variasjon skal vernast både som del av kulturarv og identitet og som ledd i ei heilskapleg miljø- og ressursforvaltning. Det er eit regionalt mål å minske tap av prioriterte kulturminne. Fjordlandskapet, fossane og Bergen by med Bryggen er ressursgrunnlag for reiselivet og må vernast om.

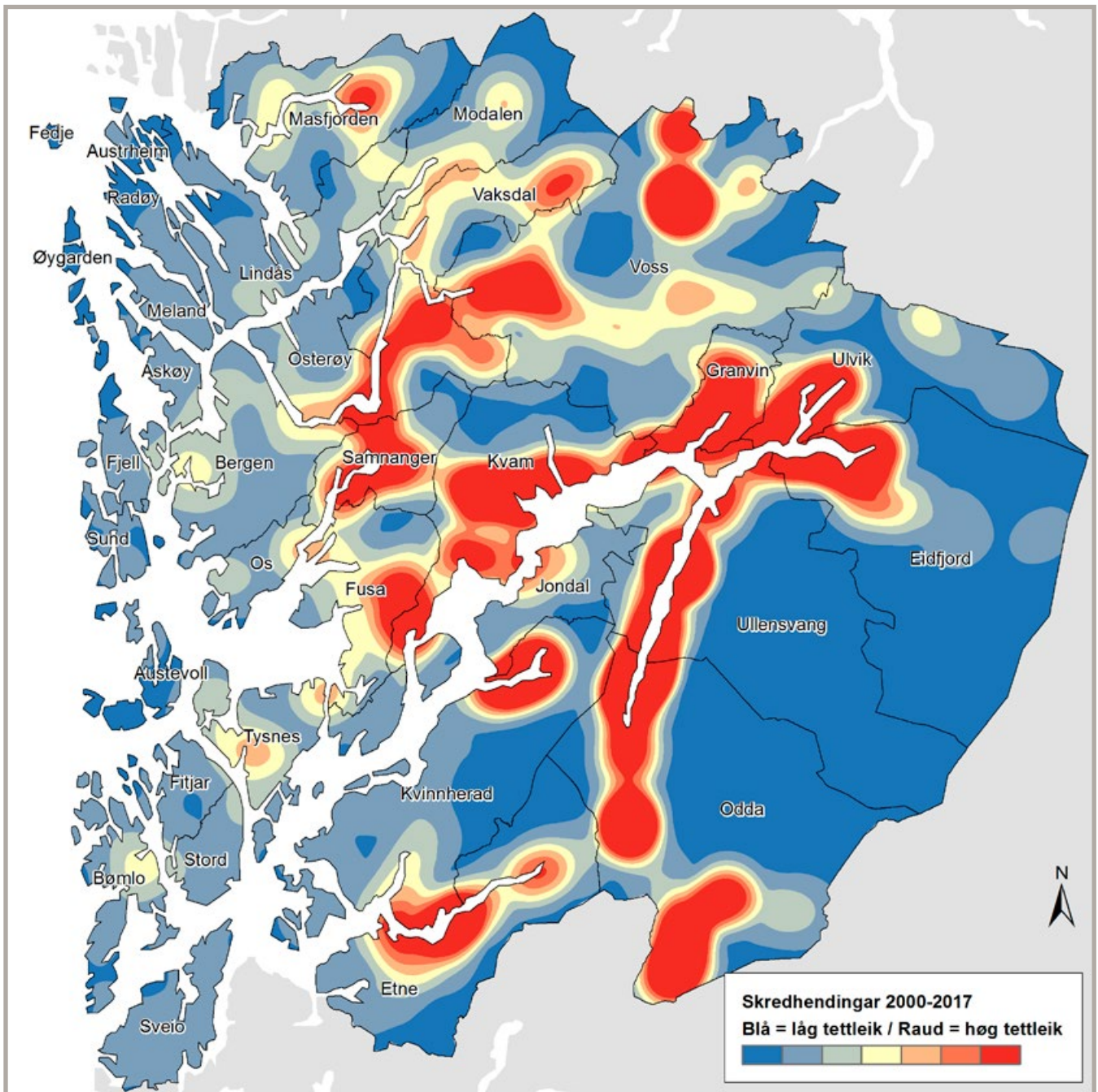
Styrka jordvern og vern om sjøareala

Areandel av dyrka eller dyrkbar mark er liten i Hordaland. Eit levande landbruk er viktig for beredskap og for å oppretthalda kulturlandskap og biologisk mangfald. Samstundes er landbruket ei næring som gir sysselsetjing og busetjing spreidd i heile fylket. Fleirbruk av kulturlandskap, matsatsing og bioøkonomi kan gje landbruket sitt

FIGUR 2.3.1 Fylkesfordelte klimagassutslepp i perioden 2009-2015. (1000 tonn CO₂-ekvivalenter).

Kjelde: SSB Statistikkbanken

FIGUR 2.3.2
Område med høg tettleik av skredhendingar i Hordaland, 2000-2015.

Kjelde: NVE/eigeanalyser

Hårteigen. Foto: Wikimedia Commons

kulturlandskap høgare verdi i framtida. Ressursgrunnlaget bør sikrast og avgangen av dyrka mark reduserast.

Verdiskaping i tilknytning til sjø og havområde er eit nasjonalt satsingsområde der Hordaland har særlege fortrinn. Vern om attraktive areal for akvakultur, fiske og nye utnyttingsformer av biomasse i sjø må vektleggjast i arealforvaltninga.

Sikring av regionale friluftsområde

Fylket har rike og varierte arealressursar for friluftsliv. Sikring av regionalt og nasjonalt viktige friluftsområde gjer fylket attraktivt for busetjing og besøk og fremjar god folkehelse. Sikring av friluftsområde gjennom prioritering i regionale og kommunale planar er naudsynt.

Planstyrt areal- og naturressursforvaltning

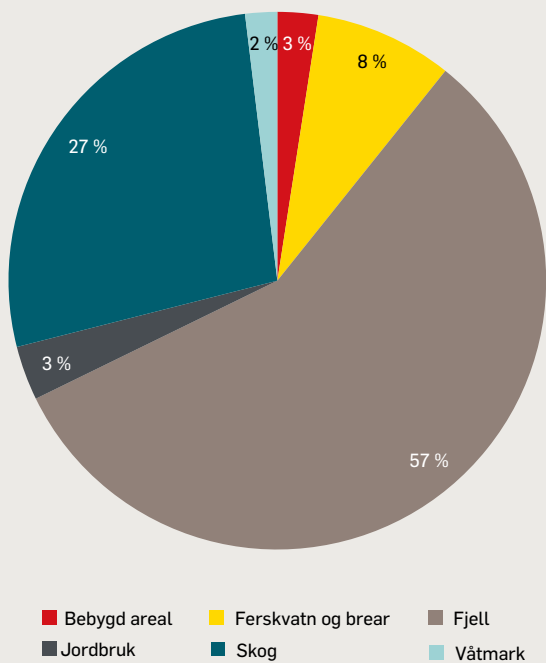
Nedbygging eller beslaglegging av areal og forbruk av ikkje-fornybare ressursar er forhold som bør vurderast nøye dersom ein skal oppretthalda ein god miljøtilstand i framtida. Bit-for-bit utbygging, manglande heilheitleg prioritering av arealbruk og kortsiktige disponering av

kultur- og naturressursar er uheldig. Ressursgrunnlag for næringsutvikling, attraktive utbyggingsområde, uerstatteleg natur- og kulturmiljø og attraktive rekreasjonsområde for befolkninga kan unødig gå tapt.

Målretta forvaltning av fornybare ressursar som vasskraft, akvakulturområde, marine ressursar og område for vindkraft sikrar livsgrunnlag og sysselsetjing på lang sikt. Berekraftig forvaltning av ikkje-fornybare ressursar som mineralar, stein, sand og grus må etablerast og vil gje fylket konkurransefortrinn på lang sikt.

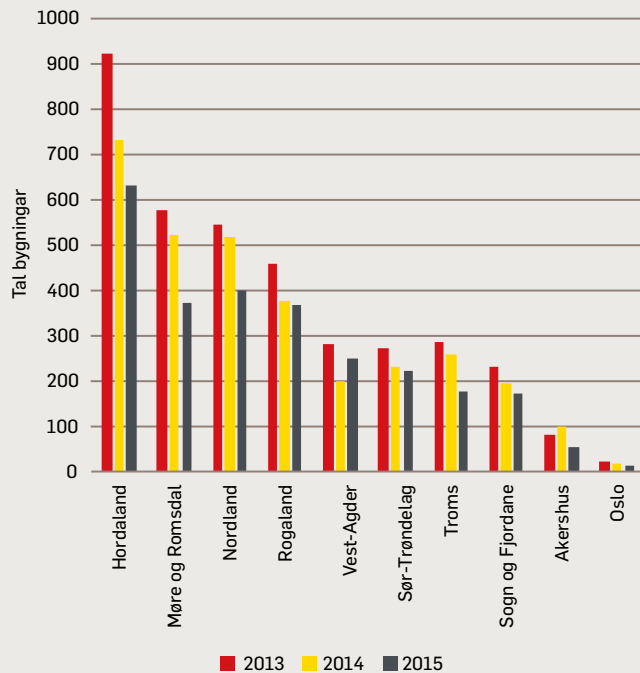
Grunna global oppvarming kan fylket vera utsett for meir ekstremver, høgare middeltemperaturar, meir nedbør og høgare havnivå. Dette utløyser flaum, skred, sterk vind og høgare bølger, i forskjellig grad i heile fylket. Arealplanlegging er viktigaste verkemiddelet for å unngå tap og skadar som fylgje av forventa klimaendringar.

Overordna planar for bruk og vern av areal- og naturressursar er heilt avgjerande for ei berekraftig utvikling. Forpliktande regional arealplanlegging med bruk av kart, retningsliner og bestemmelsar gir forutsigbarheit og meir effektive planprosessar, og må styrkast.

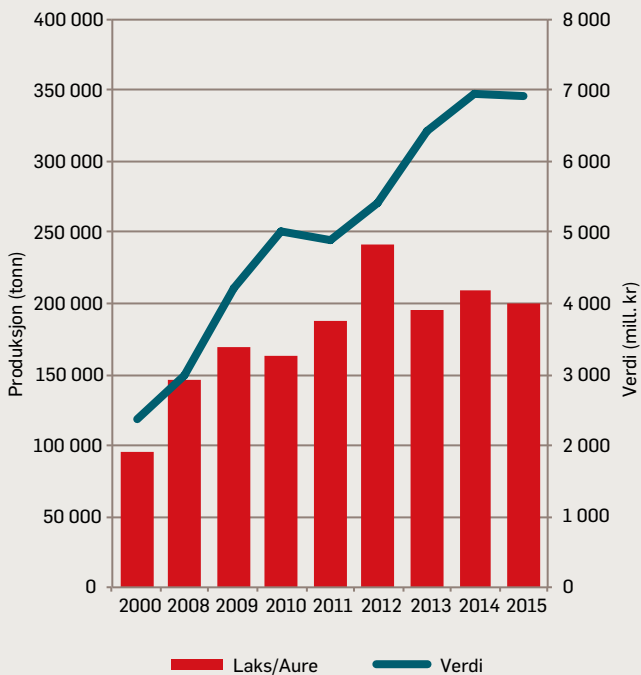
FIGUR 2.3.3
Arealbruk i Hordaland, 2014

Kjelde: Miljøstatus.no.

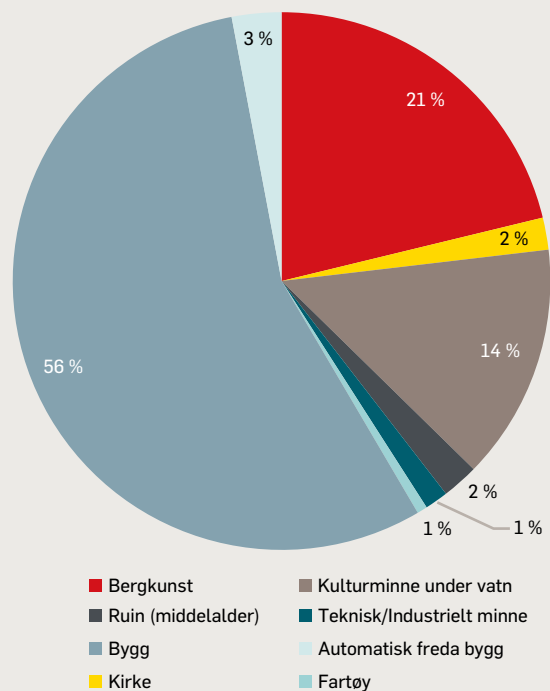
FIGUR 2.3.4
Byggeaktivitet i strandsone og vassdragszone

Kjelde: SSB Statistikkbanken

FIGUR 2.3.5
Produksjon og verdi av laks og aure i Hordaland for perioden 1995-2014

Kjelde: Statistikk.ivist.no/Fiskeridirektoratet

FIGUR 2.3.6
Fordeling av freda kulturminner etter type i Hordaland

Kjelde: miljøstatus.no

Agatunet i Ullensvang. Foto: Frode Inge Helland, CC lisen.

REGIONALE PLANAR OG TEMAPLANAR – NYE, REVISJON OG VIDAREFØRING

Revisjon av regional klima- og energiplan

Klimaplan for Hordaland blei sist revidert i 2014 og fangar opp tiltak for å redusera klimagassutslepp og for tilpassing til endra klima, samt energitema. Det er trong for revisjon av planen grunna auka ambisjonsnivå nasjonalt og internasjonalt og vektlegging av hydrogen som energikjelde.

Vedtak av regional plan for areal og transport

Regional plan for areal og transport i Bergensområdet og tilsvarende plan for Haugalandet fangar opp både klimastrategiar og delar av arealstrategien. Det er forventat vedtak av desse planane i 2016/17 og det må leggjast vekt på oppfølging. Bergensområdet er avgrensa ut i frå pendling og reiseavstand og må revurderast etter kvart som tilhøva endrar seg. Korridoren i retning Voss kan på sikt bli meir relevant.

Ny regional plan for knutepunkt for godshamn

Regional plan for godshamn bør vurderast i eit vestlandsperspektiv og avvente resultat av det statlege konseptval-arbeidet for logistikk-knutepunkt for jernbane og veg.

Revisjon av regional transportplan

Arbeidet med revisjon av Regional transportplan for perioden 2018-2029 er starta opp og vedtak av planen er venta i 2017. Regional transportplan er ein langsiktig strategiplan for heile transportsystemet i Hordaland. Det er særleg viktig at planen har fokus på mål om nullvekst i personbilreiser i Bergensområdet, styrking av regionale sentra og standardheving av prioritert fylkesvegnett. Målsetjingar innan klima, miljø og folkehelse må fylgjast opp i planen. Sektorplanar innan samferdsel skal forankrast i den regionale transportplanen. Vestlandsperspektivet må innarbeidast.

Ny regional plan for areal, natur- og kulturminneressursar

Regional plan for natur, landskap og friluftsområde var vedtatt sett i gong i førre regionale planstrategi. Kapasitetsomsyn har forseinka oppstarten. Arealpolitiske retningliner er fortsatt gjeldande i fylkesplan for Hordaland, men er svært forelda og treng revisjon. I nasjonale statlege forventingar til regional planlegging og i stortingsmeldinga om regionreforma St.meld. 22 (2015-2016) er det understreka trong for ein tydelegare regional arealpolitikk.

Utfordringane og strategiane for ei klima- og miljøvenleg utvikling viser at det er trong for å utvikle ein føreseiele og samstemt politikk når det gjeld arealforvaltning i form av ein regional plan. Dette sikrar viktige verdiar gjennom ei langsiktig og målretta forvaltning. Ulike verdiar må sjåast i

samanheng slik at ein vernar om dei viktigaste områda og kan frigjera mindre viktige område for bruk. Den regionale planen må konsentrerast om regionale og nasjonale verdiar og gje tydelege føringar for omsyn som må takast i desse områda.

Det er trong for å handtere strandsoneforvaltning i planen. Utbygging av fritidshus i fjellområda er eit anna tema som bør inngå. Planen kan også omhandle forvaltning av stein, sand, grus og mineraler, også bruk av overskotsmassar frå samferdselanlegg. Kunnskapsgrunnlag for vurdering av små kraftverk kan oppdaterast som del av planarbeidet. Planen bør fastsetje overordna regionale retningsliner for forvaltning av kulturminne og kulturmiljø for å skapa ein meir føreseieleg og målretta regional kulturminneforvaltning.

Å utpeike særlege satsingsområde for kulturlandskap, landskapsarkitektur og matproduksjon inkludert akvakultur og skogbruk bør vera ein del av ein slik plan. Klimaomsyn bør innarbeidast i forvaltning av landbruksareal.

Det bør vurderast om det skal lagast ein samla plan for sjø- og landareal. Regional kystsoneplan for Sunnhordland og Ytre Hardanger er venta vedtatt i 2017. Denne planen kan vera ein modell for tilsvarande planar i resten av fylket.

Medverknad i planprosessen er avgjerande. Kommunane og statlege organ som NVE, Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og Fylkesmannen i Hordaland er sentrale saman med fylkeskommunen. Private interesseorganisasjonar innan areal- og ressursfeltet er relevante.

Revisjon av regional plan for små vasskraftanlegg

Denne planen har trong for revisjon og det er tenleg at dette går parallelt med arbeidet med regional plan for areal, natur- og kulturminneressursar. Grenseflata mellom dei to planane vil bli avklart i planprogrammet.

Revisjon av regional plan for Hardangervidda

Interregional plan for Hardangervidda blei vedtatt i 2011. Det er trong for enkel revisjon av delar av planen.

Revisjon av regional plan for vassregion Hordaland

Regional plan for vassregion Hordaland er vedtatt i 2015. EØS-regelverk forpliktar fylket til jamnleg revisjon. Vektlegging av gjennomføring av tiltak i planen er viktig dei næraste to åra. Enklast mogeleg revisjonsprosess bør tilstrebast.

2.4 SAMARBEID I EIN STERK VESTLANDSREGION

Strategiar:

1. Utvikle ein framtidsretta folkevald region
2. Styrke gjennomslagskraft i Europa
3. Styrke regionale transportsamband og digital infrastruktur

Fylkesvaraordfører Pål Kårbø i Hordaland og fylkesordfører Jenny Følling i Sogn og Fjordane har signert intensjonsplanen for samanslåing av dei to fylka.

UTFORDRINGAR OG UTVIKLINGSRETNING

Reform som styrker Vestlandet

Fylkeskommunar samla i ein sterkare vestlandsregion kan driva meir aktiv samfunnsutvikling. Aktiv samfunnsutvikling krev einingar som kan handtera gjennomgripande heilskapstenking der ein ser på tvers av geografiske grenser, forvaltningsnivå og sektorar. Utviklingsoppgåvene er uløseleg knytt til tenesteproduksjon. Større breidde og djupne i kompetanse vil gje betre tenester og forvaltning og gjera fylket rusta til å konkurrera både med andre fylke og med europeiske regionar. Vestlandsregionen kan demme opp for sentralisering mot Austlandet og skapa meir mangfald og balanse i eit nasjonalt perspektiv. Forhandlingskapasitet og legitimitet fylgjer ein demokratisk styrt region.

Fylkesstruktur og kommunestruktur er under debatt i komande region- og kommunereform. Hausten 2016 er det forventa eit vedtak i fylkeskommunane om tilrådd struktur. Etter dette skal spørsmålet handsamast i Stortinget våren 2017. Oppgåvefordeling er på dagsorden som del av strukturdebatten. Hordaland har alt starta arbeidet saman

med Rogaland og Sogn og Fjordane fylke, og intensjonsavtale vil bli handsama i fylkestinga i desember. Kommunane er viktige høyringspartar.

Eit auka potensiale for regionalt leiarskap er avhengig av at myndigheit, oppgåver og ansvar vert overført frå staten til regionane. Ein regionreform og eit pilotprosjekt på Vestlandet bør også omfatta statlege inndelingar og statlege oppgåver som kan leggjast til større regionale einingar. Nærleiksprinsippa, lågast mogeleg nivå med tilstrekkeleg kompetanse og kapasitet, bør leggjast til grunn for oppgåvefordeling mellom forvaltningsnivåa. Fylkeskommunane på Vestlandet står samla i å krevje oppgåver til regionalt nivå gjennom eit forventingsbrev til regjeringa.

Fremja felles interesser

Fylkeskommunane på Vestlandet kan vinna mykje på å stå saman. Vestlandet har høg verdiskaping og regionale næringsklynger i verdsklasse. For å utnytte næringsmessige fellestrekk og fellesinteresser må relevante tenester og verksemder vurderast i eit vestlandsperspektiv. Kulturfeltet er også eit område der Vestlandet har fellestrekk og kan stå seg på felles strategiar.

Photographer: Scott Sporleder/Matador Network/Fjord Norge

«« Trolltunga in Odda, Hordaland. Hordaland County Council is delighted to be joining ASCENT, a project under the Interreg -Northern Periphery and Arctic Programme. The ASCENT project seeks to explore new concepts for balancing tourism, cultural and economic interests with environmental needs. Hordaland's case in the project will be the Trolltunga region in Odda, which has become an iconic travel destination worldwide. »»

Internasjonal samhandling og dialog gjennom regionane

Internasjonalt engasjement er ein naturleg og integrert del av arbeidet med samfunnsutvikling. EØS avtalen gir fylkeskommunane tilgang til vesentlege økonomiske ressursar og opning for påverknad inn mot europeiske organ. Fylkeskommunen mobiliserer kommunar, verksemdar og forskingsmiljø til å dra nytte av dette. Med eit aukande fokus på fylkesovergripande oppgåver er det internasjonale feltet eit døme på kor ein står sterkare saman. Gjennom eit tettare samarbeid på Vestlandet skal fylkeskommunen ta større ansvar for internasjonalt arbeid gjennom deltaking i europeiske organisasjonar på politisk og administrativt nivå, og gjennom aktivt engasjement og deltaking i europeiske program og prosjekt. Europakontoret i Brussel er eit samarbeidstiltak som bør utnyttast.

Gode regionale transportsamband

Avstandar er redusert grunna stadig betre samferdselinfrastruktur. For ein sterk region på Vestlandet er det sentralt å ha ein effektiv og godt utbygd infrastruktur for veg-, sjø- og lufttransport. Ryggrada på Vestlandet vil vera E 39, den indre fjordvegen (RV13) og E 16 Bergen-Sogn.

Utvikling av regional sjøtransport og ein felles strategi for hamner vil styrke regionen. Lufttransport har også ein viktig funksjon for å binde regionen saman.

Moderne digital infrastruktur

Infrastruktur for digital kommunikasjon er ein føresetnad for å utvikle ein sterk region i vest og for at større forvaltningseiningar skal fungere. Digitalisering bidrar til auka produktivitet, økonomisk vekst og auka velferd. Nye næringer veks fram som følgje av digitalisering. Regional samordning av utbygging av digital infrastruktur med andre satsingar- og investeringar vil gje rask og rimeleg utbygging av breiband og mobilnett.

Behovet for datalagring er enormt – og det doblar seg kvart år. Skal Vestlandet vera aktuell lokalisering for framtidige datalagringseiningar må det byggjast ut med eit ringsystem for fiber, pluss direkte forbindelse mot utlandet. Rundt datasentra veks det opp andre teknologibedrifter – klynger av bedrifter som ikkje berre delar infrastruktur, men også er del av same arbeidsmarknaden. Så lenge dette manglar på Vestlandet vil utviklinga på dette området skje i og rundt Oslo.

REGIONALE PLANAR OG TEMAPLANAR – NYE, REVISJON OG VIDAREFØRING

Det er ikkje aktuelt med nye regionale planar innafor dette målområdet i denne perioden, men nye regionale planar og sektorplanar/handlingsprogram bør drøfte om eit vestlandsperspektiv er relevant for innhaldet i planen og for revisjon. Eit vestlandsperspektiv inneber å vurdere om analysar, mål, strategiar, retningslinjer og handlingsprogram skal fanga opp eit større geografisk perspektiv enn fylket Hordaland.

Nytt pilotprosjekt om Vestlandsregion

Vestlandsrådet har vedtatt ein plattform for samarbeidet som bør fornyast når premissane for regionreform er klarlagt. Eit forprosjekt med ein intensjonsavtale mellom dei aktuelle fylka er gjennomført. Arbeidet med Vestlandsregionen vil vidareførast gjennom i tråd med vedtak i fylkestinga og nasjonalt.

Felles strategiar

Sektorplanar/strategiar bør reviderast og utviklast som del av Vestlandsrådets arbeid innan relevante tema.

Analyse av behovet for digital infrastruktur på Vestlandet

Ein analyse av behovet for ein samanbindande og solid regional digital infrastruktur for eit større vestlandsfylke bør gjennomførast.

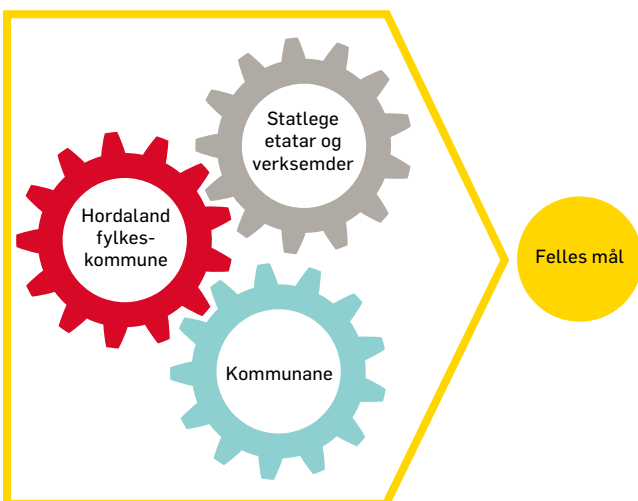
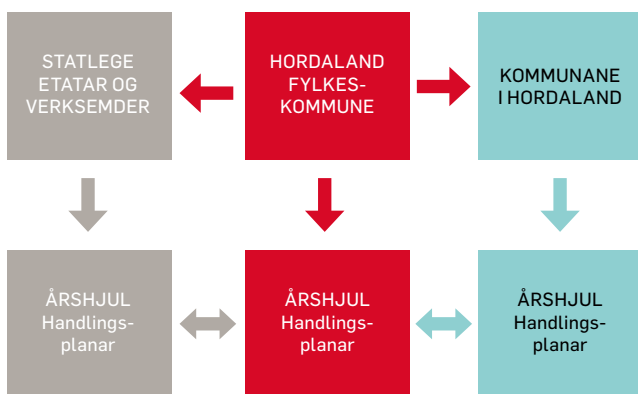

Foto: Magne Sandnes

3 Regional planlegging 2016-2020

3.1 KORT OM REGIONAL PLANLEGGING

Fylkeskommunen er i Plan- og bygningslova definert som regional planmyndigheit. Regional planstrategi og regional plan er planoppgåver forankra i lova. Regionale planar skal utarbeidast for dei spørsmåla som er fastsett i regional planstrategi. Fylkeskommunen kan i tillegg utarbeide planar for tema utan heimel i plan- og bygningslova. Desse planane er del av fylkeskommunens generelle ansvar for å planlegge eiga verksemd i kommunelova eller som utføring av utviklingsrolle innan prioriterte felt. Regional planstrategi skal i tillegg til å setja mål og gje oversyn over planar gje føringar for korleis planarbeidet skal gjennomførast. I denne planstrategien blir det lagt nokre føringar for gjennomføring av planarbeid.

3.2 FØRINGAR FOR REGIONAL PLANLEGGING

Plantypar og plansystem

Fylkestinget er planmynde og kan delegere delar av arbeidet til andre politiske organ i fylkeskommunen, men ikkje vedtak av planstrategi, regional plan og temaplan. Føringane byggjer på gjeldande delegasjonsreglement vedtatt av fylkestinget.

Føringane gjeld for desse plantypene: Regional planstrategi, regionale planar etter plan- og bygningslova og temaplanar i medhald av kommunelov eller sektorlovverk.

Regional planstrategi

Regional planstrategi er ein obligatorisk plan heima i plan- og bygningslova § 7-1 og skal vedtas av fylkestinget kvart fjerde år. Strategien er ein overordna plan som alle andre planar som vedtas av fylkestinget skal leggja til grunn. Planarbeidet startar så snart som råd etter fylkestinget er konstituert og det ligg føre nasjonale forventningar til planlegginga. Strategien peikar ut dei viktigast utfordringane og vel ut hovudmål og strategiar for dei næraste fire åra. Planstrategien fastset kva planar som skal gjelda i perioden og kva planar som skal utarbeidast eller reviderast. Planstrategien fastset kva politisk utval som skal ha ansvar for oppfølging av kvar plan og kva administrativ eining som skal fylgja opp planlegginga og gjennomføringa og rapportera til politisk organ.

Planstrategien kan reviderast i planperioden dersom det er trong for det, men skal som hovudregel gjelda for heile perioden. Nytt planarbeid som ikkje er i samsvar med planstrategien må startas opp av fylkestinget. Rapport om utviklingstrekk skal reviderast løpande. Oppdatert grunnlagsrapport om utviklingstrekk og rapport om folkehelse skal leggjast fram for fylkestinget ved oppstart av revisjonsarbeid snarast råd etter konstituering. Rapport om gjennomføring av regional planstrategi skal leggjast fram for fylkesutvalet som melding kvart år og innarbeidast i årsmelding.

1. Regionale planar

Regionale planar kan utarbeidast for viktige tema for regional utvikling som vedkjem fleire forvaltningsnivå og som hovudregel fleire sektorar. Regionale planar er heimla i Plan- og bygningslova § 8-1 til 8-5 og utarbeidast slik det er fastsett i Regional planstrategi.

2. Temaplanar

Temaplanar er heimla i kommunelov eller sektorlov/-føresegn og utarbeidast i samsvar med Regional planstrategi eller regional plan innafor tema. Tema-planar utarbeidast for viktige felt der fylkeskommunen som tenesteproducent eller samfunnsutviklar har stor påverknad ut mot samfunnet.

Foto: Morten Wanvik

Desse planane skal som hovudregel ha ein planperiode på tolv år. Spørsmål om trong for revisjon, forlenging eller utfasing vil bli vurdert kvart fjerde år i regional planstrategi. Handlingsprogram til planane skal som hovudregel reviderast kart fjerde år.

Plansystem og forholdet mellom planar

Regional planstrategi inneheld mål som skal leggjast til grunn for nye planar, revisjon av planar og revisjon av handlingsprogram. Regionale planar etter plan- og bygningslova skal leggjast til grunn for temaplanar. Relevante sektorovergrepande planar skal leggjast til grunn for andre planar. Temaplanar skal vera forankra i regional planstrategi eller regional plan. Nye planar gjeld framfor eldre planar ved motstrid.

Planroller, planoppgåver og ansvar i politiske organ

Regional planlegging skal forankrast i demokratiske organ på regionalt nivå.

Delegasjonsreglane utløyser fylgjande oppgåver for dei ulike utvala:

Fylkestinget

- Vedta regional planstrategi, regionale planar og temaplanar
- Vedta planprogram/oppstart av planar som ikkje er vedtatt i regional planstrategi

- Drøfte planarbeid undervegs ved behov
- Oppnemne saksordførar
- Vedta budsjett og årsmelding med iverksetjing av planar

Fylkesutvalet

- Ha overordna planansvar for samordning, koordinering og innhald
- Utarbeide/styre og gje innstilling om og fylgja opp regional planstrategi -
- Utarbeide/styre og fylgja opp sektorovergrepande planar og planar innan tematisk ansvarsområde
- Vedta årleg rapport om gjennomføring av regional planstrategi
- Vedta høringsforlag for planprogram og endeleg planprogram
- Vedta høringsforslag og gje innstilling om vedtak av regional plan
- Vedta revidert handlingsprogram for regional plan
- Vedta oppstart av temaplan innan ansvarsområdet
- Vedta høringsforslag og gje innstilling om endeleg vedtak av temaplan
- Vedta revidert handlingsprogram for temaplan
- Oppnemne representantar til planarbeid

Fagutval

Fagutvala kan ha opne høyringar om planar under arbeid.

- Gje innstilling om vedtak av planprogram innan sitt ansvarsområde
- Utarbeide/styre og fylgja opp regionale planar innanfor sitt ansvarsområde
- Vedta årleg rapport om gjennomføring
- Vedta oppstart av temaplan innafor eige ansvarsområde
- Gje innstilling om høyringsforslag og endeleg plan innafor eige ansvarsområde
- Gje innstilling om revidert handlingsprogram innafor eige ansvarsområde.
- Vedta fråsegn om regionale interesser i kommunale planar innafor sitt fagansvar
- Kultur, idrett og regional utvikling har ansvar for å ivareta regionale planar i kommunale arealplanar.

Saksordførar

Saksordførar kan oppnemnast for planarbeid etter behov. Saksordførar opprettast på initiativ frå fylkesutvalet i samband med oppstart. Fylkestinget oppnemner saksordførar. Saksordførar bør koma frå utvalet som er ansvarleg for planarbeidet og fylgja planen gjennom heile prosessen også ved handsaming i fylkesutvalet og fylkestinget. Planar som har arbeidsutval leia politisk treng normalt ikkje saksordførar. Saksordførar har samordningsansvar.

Framdrift og organisering

Organisering og meverknad er påverka av balansen mellom behovet for brei medverknad og god forankring og krav til effektiv og rask planprosess. Tidleg medverknad er ein føresetnad for godt resultat. God forankring påverkar iverksetjing og kan normalt spare ressursar i gjennomføringsfasen.

Framdrift og planfasar

Planarbeid i Hordaland fylkeskommune er inndelt i fire hovudfasar:

1. Oppstart fram til vedtak av oppstart/planprogram i fylkesutvalet
2. Planlegging fram til vedtak av høyringsforslag i fylkesutvalet
3. Høyrings og vedtaksfase fram til vedtak av plan i fylkestinget
4. Iverksetjingsfase fram til vedtak om utfasing i fylkestinget

Framdriftsplan for planarbeidet skal vera realistisk og konsentrert og blir fastsett i oppstartsak eller planprogram tilpassa den einskilde plan. For regionale planar bør program og planfase planleggjast innafor maksimum 3 år. Programfase(1)og planfase(2 og 3) bør planleggjast innafor same fylkestingsperiode eller i kvar sin fylkestingsperiode. For temaplanar bør oppstart (1) og planfase(2 og 3) planleggjast innafor maksimalt 2 år og innafor ein fylkestingsperiode.

Normal tidsbruk for planlegging og høyringsfase (Fase 2 og 3) (etter at oppstartvedtak/planprogram) bør planleggjast innafor desse intervalla:

Regional plan	1-2 år
Temaplan	½ -1 år

Organisering

Kvar plan er unik og organiseringa må vera i samsvar med føremålet med planarbeidet. Det er likevel ynskjeleg å ha desse generelle prinsippa:

- Klår organisering med mandat som utformast i oppstart/planprogram.
- Enkel organisering og bruk av eksisterande organ dersom mogeleg.
- Felles omgrepsbruk mellom planar

Arbeid med revisjon av plan kan organiserast enklare enn for første generasjons plan. Oppstartfase kan ha enklare organisering enn planfase. Planar som ikkje er heima i plan- og bygningslova kan ha enklare organisering enn regionale planar.

Arbeidsutval

Samansetjing:

Obligatorisk: Politiske representantar frå fylkeskommunen; fagutval, oppnemnde av fylkesutvalet og saksordfarar

Andre:

Etter behov og tilpassa planarbeidet

Oppgåver:

Sikre politisk eigarskap og forankring av planarbeid ved å:

- Fylgje framdrifta av planarbeidet i tråd med planprogram/oppstartvedtak
- Drøfte viktige tilpassingar av planprogrammet og vegval i planarbeidet
- Drøfte utkast og gje innspel til vidare innstilling til formell handsaming i politiske beslutningsorgan i fylkeskommunen
- Informere om arbeidet i relevante organ og delta i medverknadsarrangement

Samrådsgruppe

Samansetjing:

Obligatorisk: Representantar for fylkeskommunen politisk eller administrativt
Representantar for dei mest relevante eksterne organ og verksemder i Hordaland

Oppgåver:

Sikre god medverknad og dialog ved å:

- Koma med innspel og synspunkt til administrativ prosjektleiing
- Drøfte utkast som førebuing av arbeid i arbeidsutvalet
- Informere om og drøfte arbeidet i relevante organ og delta i medverknadsarrangement

Medverknad og dialog

Regionale planar skal ha stor grad av medverknad frå eksterne og det bør opprettast samarbeids og samrådsorgan tilpassa den einskilde plan. For regional planar etter plan- og bygningslova er medverknad regulert og skal fastsettast i planprogram. Temaplanar vil ha varierende grad av ekstern medverknad og dette må fastsettast i oppstartsak.

Planleggingsfasen(2) er den viktigaste medverknadsfasen. Medverknadsform må vurderast i kvart tilfelle og tilpassast målgruppa. Digital teknologi i medverknadstiltak skal vera førsteval når det er tenleg.

Følgjande medverknadsorgan skal vurderast i alt planarbeid:

Eksternt

- Kommunar og nabofylke er alltid relevant og kan vera representert gjennom KS eller regionråd
- Statlege organ kan vera representert gjennom fylkesmannen og/ eller relevante sektororgan
- Verksemdar – større verksemdar med særleg relevans for plantema
- Organisasjonar – større representative organisasjonar med relevans for plantema

Rådsorgan oppretta av eller støtta av fylkeskommunen skal alltid medverka:

- Ungdommens fylkesutval
- Det felles innvandrarrådet i Hordaland/kontaktutvalet
- Eldrerådet
- Rådet for menneske med nedsett funksjonsevne

Innhald i planar

Planar skal utformast innanfor ein felles mal med obligatoriske tema, men tilpassast den einskilde plan sitt behov.

Ved oppstart og i planprogram skal det gjerast greie for planheimel, planforankring og planpremissar. Plantype, namn og planperiode skal fastsettast og plantema med utgreiingsbehov omtalast. Det må også gjerast greie for framdrift, organisering og medverknad, samt finansieringskjelder for gjennomføring av handlingsprogram.

I planforslaget skal det gjerast greie for heimel og prosess. Alle planar skal ha tydelege mål og realistiske handlingsprogram. I vedtaket skal det gjerast greie for dei økonomiske konsekvensane av planen og korleis planen skal følgjast opp.

3.3 PLANOPPGÅVER 2016-2020

For perioden 2016-2020 er det lagt vekt på å begrensa talet på planar og leggja større vekt på gjennomføring. I strategiperioden vil det bli arbeidd med fylgjande regionale planar i medhald av plan- og bygningslova.

Regionale planar:

Namn	Ny	Revisjon	Utval	Organisasjon	Merknad
Regional næringsplan		X	FUV	Regional	
Regional plan for kompetanse og arbeidskraft	X		UTHE	Regional/Oplæring	Planprogram vedtatt og planarbeid i gang
Regional transportplan		X	MISA	Samferdsel	Planprogram vedtatt og planarbeid i gang
Regional plan for godshamn i Bergensområdet	X		MISA	Samferdsel	Planprogram vedtatt – ventar på regjeringa si handsaming av KVVU
Regional klima- og energiplan		X	FUV	Regional	
Regional plan for vassregion Hordaland		X	FUV	Regional	Statleg pålagt revisjon
Regional plan for areal, natur- og kulturminnerressursar	X		KIRU	Regional	Vedtatt i førre strategi.
Regional plan for kraftutbygging		X	KIRU	Regional	
Regional plan for Hardangervidda		X	FUV	Regional	Tilrådd oppstart i alle fylke, enkel revisjon
Regional plan for areal og transport i Bergensområdet	X		FUV	Regional	Forventa vedtak vår 2017
Regional kystsoneplan for Sunnhordland og ytre Hardanger	X		FUV	Regional	Forventa vedtak vår 2017

Temaplanar

I tillegg til desse planane kjem temaplanar som skal utarbeidast i tråd med oversikt i Regional planstrategi vedlegg 2.

Vestlandsregionen og planoppgåvene

Spørsmålet om regionreform vil bli handsama i fylkestinga samtidig med planstrategi. Frå sentralt hald vil spørsmålet handsamast våren 2017. Først då blir det klart kva fylke som kan bli slått saman. Dette kan påverka både oppstart og revisjon av planar. Etter vedtak om regionen

vil fylkeskommunane revidera framdrifta og geografisk omfang av planar i planstrategien. Dette vil bli gjort så snart som råd og i samband med årleg melding om iverksetjing av planstrategien til fylkesutvalet. Det må også vurderast ved oppstart av kvart planarbeid.

Risiko og sårbarheit

Analyse av risiko og sårbarheit må leggjast til grunn for alt planarbeid også på regionalt nivå. FylkesROS for Hordaland og Fylkesros for transport i Hordaland er utgangspunkt for å vurdere relevansen i regionalt planarbeid.

Foto: Magne Sandnes

Vedlegg

VEDLEGG 1: OVERSYN OVER REGIONALE PLANAR

Regionale planar	Vedtaksår	Ny	Revisjon	Utval	Organisasjon	Merknad
Regional plan for attraktive senter i Hordaland – senterstruktur, tenester og handel	2014			FUV	Regional	Vidareførast
Regional plan for folkehelse – Fleire gode leveår for alle 2014 -2025	2014			UTHE	Regional	Vidareførast
Premiss: Kultur Regional kulturplan for Hordaland 2015-2025	2014			KIRU	Kultur og idrett	Vidareførast
Klimaplan for Hordaland 2014-2030 Regional klima- og energiplan	2014		X	FUV	Regional	
Regional plan for Nordfjella 2014-2025	2014			KIRU	Regional	Vidareførast
Regional næringsplan 2013-2017	2013		X	FUV	Regional	
Regional transportplan Hordaland 2013-2024	2012		X	MISA	Samferdsel	Revisjon starta opp. Planprogram på høyring sept 2015.
Heiplanen - Regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei	2012			KIRU	Regional	Vidareførast
Regional plan for Hardangervidda	2011		X	FUV	Regional	Enkel revisjon
Regional plan for museum 2011-2015	2011			KIRU	Kultur og idrett	Utfasast
Regional plan for vassregion Hordaland	2015		X	FUV	Regional	
Fylkesplan for Hordaland 2005-2008	2005			FUV	Regional	Utfasing. Arealpolitiske retningslinjer treng revisjon/vidareføring
Fylkesdelplan for Sunnhordland	2005			FUV	Regional	Utfasing.
Fylkesdelplan for areal og transport Haugalandet	2016			FUV	Regional	Iverksetjing
Fylkesdelplan for kystsona i Hordaland	2001			FUV	Regional	Utfasing. Arealpolitiske retningslinjer må reviderast.
Fylkesdelplan for E39 Stord-Bergen	2000			MISA	Samferdsel	Utfasing. Statleg plan for strekninga er under arbeid.
Fylkesdelplan for kulturminne 1999-2010	1999			KIRU	Kultur og idrett	Utfasing Behov for revidering av arealpolitiske retningslinjer jf. Fylkesplan for Hordaland.
Fylkesdelplan for små kraftverk	2009/2013		X	KIRU	Regional	
Hamneplan for Hordaland 2004-2013	1999			MISA	Samferdsel	Utfasing
Regional plan for areal og transport Haugalandet	2016		X	FUV	Regional	Avslutta høyring
Regionale planar under arbeid	Planlagt vedtak					Merknad
Regional kystsonesplan for Sunnhordland og ytre Hardanger	2017	X		FUV	Regional	Avslutta høyring
Regional areal- og transportplan Bergensområdet	2017	X		FUV	Regional	Avslutta høyring
Regional plan for kompetanse og arbeidskraft	2017	X		UTHE	Regional/ opplæring	Planprogram vedtatt.
Regional transportplan 2018-2029	2017		X	MISA	Samferdsel	Planprogram vedtatt
Regional plan for godshamn i Bergensområdet		X		MISA	Samferdsel	Utsett i påvente av Jernbaneverkets KVVU-arbeid for logistikk-knutepunkt for Bergensområdet

VEDLEGG 2: OVERSYN OVER TEMAPLANAR - GJELDANDE, NYE OG REVISJON I PERIODEN 2016-2020

	Vedtatt år	Ny	Revisjon	Utval	Organisasjon	Merknad
Internasjonal strategi 2013-2016	2013		X	FUV	Regional	2017
Landbruksmelding 2014-2017	2014		X	FUV	Regional	2017
Matstrategi 2013-2017	2014			FUV	Regional	Mogeleg revisjon
North Sea Region - strategy	2011		X	FUV	Regional	2016 /2017
Næringshagar i Hordaland	2011		X	FUV	Regional	2020
Regional forskingsstrategi	2014		X	FUV	Regional	2019
Regionalt forskingsfond - bestilling	2015			FUV	Regional	2019
Reiselivsstrategi for Hordaland	2009			FUV	Regional	Utfasing
Strategi for forvaltning av midlar til rekruttering, utdanning og likestilling i landbruket	2015		X	FUV	Regional	Mogeleg revisjon
Strategisk næringsplan for Bergens-regionen	2015			FUV	Regional	BRB – samarbeid
Handlingsplan for trafikkisikring i Hordaland	2014		X	MISA	Samferdsel	2017
Strategi for drift og vedlikehald av fylkesvegnettet fram mot 2029	2016			MISA	Samferdsel	
Strategi for innfartsparkering	2015			MISA	Samferdsel	
Kollektivstrategi for Hordaland	2014			MISA	Samferdsel	
Rammeplan for avkøyrslar og byggegrenser for riks- og fylkesveggar	2013		X	MISA	Samferdsel	Revisjon
Skulebruksplan for Hordaland fylkeskommune 2012-2025	2016		X	OPHE	Opplæring	
Styringsdokument for pedagogisk utviklingsarbeid i vidaregåande skule 2016-2018	2015			OPHE	Opplæring	
Handlingsplan for inkludering, likestilling og likeverd	2017			FUV	Økonomi og organisasjon /opplæring	Under arbeid
Klinikkstrukturplan 2015-2030	2016			OPHE	Tannhelse	
Strategisk handlingsplan for bibliotek i vidaregåande skule	2016			KIRU	Kultur og idrett	
Plan for bibliotek- og brukaropplæring frå grunnskule til universitets- og høgskulenivå		X		KIRU	Kultur og idrett	2017 Kulturpl.
Strategi for kompetanseutvikling i folkebibliotek og skulebibliotek i Hordaland			X	KIRU	Kultur og idrett	2017 Kulturpl
Strategiar for kunst-, kultur- og idrettsarenaer		X		KIRU	Kultur og idrett	2017 Kulturpl.
Strategisk plan for kunst- og kulturformidling i skulen		X		KIRU	Kultur og idrett	2017 Kulturpl.
Strategisk plan for utvikling av kultur næringer i Hordaland		X		KIRU	Kultur og idrett	2017 Kulturpl.
Regionale retningslinjer for arkitektur		X		KIRU	Kultur og idrett	2017 Kulturpl.

VESTLANDSRÅDET

	Vedtatt	Ny	Revisjon	Utval	Organisasjon	Merknad
Plattform for Vestlandsrådet	2012					
Cruise-strategi for Vestlandet		X		FUV	Regional	2016 Vedtak
Kulturstrategi for Vestlandet		X		KIRU	Kultur og idrett	2018 Kulturplanen
Filmmelding for Vestlandet	2014			KIRU	Kultur og idrett	
Marin strategi for Vestlandet	2013			FUV	Regional	Revisjon
Reiselivsstrategi for Vestlandet 2013-2020	2013			FUV	Regional	
Transportplan 2007-2019 m/ Handlingsprogram 2012-2015	2012			MISA	Samferdsel	

VEDLEGG 3: PÅVERKNADSAKTORAR FOR FOLKEHELSE – SAMANDRAG AV KUNNSKAPSOVERSIKT «FOLKEHELSE I HORDALAND»

God helse i befolkninga er ein vesentleg føresetnad for eit berekraftig samfunn – både økonomisk og sosialt. Ei befolkning med god helse gir positive bidrag til samfunnsutviklinga gjennom produksjon og deltaking. Dårlig helse avgrensar fridom til å leve det livet ein verdset og kan føre til lågare deltaking i samfunnet. Dette er skadeleg for enkeltmenneska det gjeld, men får og negative følgjer for samfunnet sine inntekter og utgifter, for livskrafta til det sivile samfunnet, for tryggleik og for utviklinga av demokratiet.

Vi har sosial ulikskap i helse i den forstand at det er glidande skilnader i befolkninga sin helsetilstand. Dess lågare inntekt og/ eller utdanning ein har, dess mindre (statistisk sett) er deltakinga i helsebringande aktivitetar som arbeidsliv, i frivillig arbeid og i fritidsaktivitetar. Det er og høgare frekvens av sjukdom, og sjukdommen får større konsekvensar. Dette skuldast i størst grad strukturar i samfunnet som legg premisane for levevanar og med det samansetninga av helse i befolkninga. Det er krav om at vi skal vere bevisste på desse strukturane og arbeide for ei jamnare fordeling av helse i befolkninga.

Kunnskapsoversikta «Folkehelse i Hordaland» gir ein folkehelsestatus for fylket. Hordaland har gode ressursar i ei befolkning med høgare gjennomsnittleg utdanning enn landet. Det er færre barn som veks opp i hushald med låg inntekt, og med einslege forsørgjarar.

Her er god tilgang på nærturterreng og rekreasjonsareal i heile fylket.

Det er stor vekst og rask vekst i vestlege og kystnære delar av fylket. Her ligg det både moglegheiter og sårbarheiter. Befolkningsvekst krev utbygging av ei rekkje tenester – i nokre område blir heilt nye bymiljø planlagt. Kvalitetar i nærmiljøet som grønstrukturar, sosiale møteplassar og relevante tenester i gang/ sykkelavstand er vesentlege, strukturelle faktorar som påverkar helse. Det å sørge for ei planlegging som er heilskapleg er naudsynt for å sikre at vi legg til rette for gode nærmiljø for framtida.

Aukande arbeidsløyse råkar i særleg stor grad det oljerelaterte næringslivet. Ringverknadane over i andre næringer er vesentleg og ventast å vare ved. Deltaking i arbeidslivet er svært viktig for alle befolkningsgrupper, men det er særleg uheldig dersom unge ikkje kjem inn i arbeidslivet etter utdanning.

Barndomen var livet ut heiter det. Fleire kommunar i Hordaland har elevar med lågare lese- og skriveferdigheiter og lågare trivsel i grunnskulen, enn landet elles. Ei best mogeleg plattform frå grunnskulen er viktig for å lukkast i vidaregåande skule. Sjølv om fylket ikkje skil seg frå landet når det gjeld fråfall i vidaregåande skule, er det framleis for høgt. Å sikre ei auka gjennomføring vil vere eit viktig bidrag til å legge til rette for framtidig god helse.

Agnes Mowinckels gate 5
Postboks 7900
5020 Bergen
Telefon: 55 23 90 00
E-post: hfk@hfk.no
www.hordaland.no

Hordaland fylkeskommune har ansvar for å utvikle hordalandssamfunnet. Vi gir vidaregåande opplæring, tannhelsetenester og kollektivtransport til innbyggjarane i fylket. Vi har ansvar for vegsamband og legg til rette for verdiskaping, næringsutvikling, fritidsopplevingar og kultur. Som del av eit nasjonalt og globalt samfunn har vi ansvar for å ta vare på fortida, notida og framtida i Hordaland. Fylkestinget er øvste politiske organ i fylkeskommunen.

